

Monja Peña, Paco (2015)
«Medalles de la ciutat 2015: Francesc Jané i Carrència i Ceràmica Cumella»
Medalles de la Ciutat / Ajuntament de Granollers / Arxiu Municipal de Granollers

Francesc Jané i Carrencà

| 9

El Francesc amb 3 anys, quan va començar el batxillerat i quan va acabar-lo

Medalla de la Ciutat al senyor **Francesc Jané i Carrencà**
Granollers, 1938

Es distingeix Francesc Jané i Carrencà per haver dedicat la seva vida professional a la docència, a la medicina i, en particular, a l'estudi dels medicaments, destacant la publicació de més de 250 treballs científics. Doctor en Medicina per la Universitat de Barcelona i especialista en Farmacologia Clínica, va ser catedràtic de Farmacologia de la Facultat de Medicina de la UAB i director del Servei de Farmacologia Clínica de l'Hospital de Sant Pau (1979-2009). També ha ocupat càrrecs de responsabilitat en molts organismes reguladors nacionals i internacionals.

Destaca la seva participació en la creació, l'any 1981, del Centre d'Investigació de Medicaments, que va ser el primer de l'Estat espanyol a fer assajos clínics de medicaments en persones, i en la Constitució del Comitè d'Assaigs Clínics (Comitè d'Ètica d'Investigació Clínica), també pioner. El seu coneixement li ha permès seguir exercint com a catedràtic emèrit de la UAB, acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, acadèmic numerari emèrit de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya i membre del Comitè Científic de la Fundació Ferrer per a la Investigació que convoca el Premi Severo Ochoa d'Investigació Biomèdica.

Des de fa uns anys, col·labora amb l'Hospital General de Granollers formant part d'un grup que aporta les seves reflexions sobre el seu Pla estratègic.

Entre el anys 1957 i 1963 va ser jugador del Club Bàsquet Granollers, entitat a la qual segueixen vinculats dos dels seus fills.

El Francesc amb els seus germans, Joan i Filo

Francesc Jané i Carrencà va néixer a l'antiga Policlínica del Vallès (entrada pel carrer de Marià Sans) de Granollers el 22 de desembre de 1938, en plena Guerra Civil espanyola, i enmig de la penúria i els perills d'aquells moments. Era fill del matrimoni format per Antoni Jané i Busom, empleat de banca, i Concepció Carrencà i Garreta, mestressa de casa, i tenia dos germans: en Joan, de 16 anys, i la Filo, de 12. La seva família li deia, quan era més gran, que havia vingut (òbviament) de trasantó i que els havia tocat la "grossa", però que mai se'n van penedir malgrat l'angúnia d'aquells moments.

Va passar l'etapa preescolar (1942-1944) al col·legi Joan Solans. Entre els anys 1944-1949, un període trist a la ciutat i al país, va cursar l'ensenyament primari a l'Escola Pia de Granollers. Aquesta etapa la recorda per la rigidesa de la vida escolar, i pel respecte, o més aviat temor, que l'inspiraven els "padres". Després, tots els fills i néts del Francesc han anat a l'Escola Pia, que és mereixedora, tant abans com ara, del reconeixement de molts ciutadans.

En acabar la primària i havent de començar el batxillerat, el seu pare li va fer una pregunta senzilla, però que sempre ha recordat: "Vols anar a l'Institut'?" . Els granollerins coneixien com a "Institut" el local del carrer Corró, al costat de la Biblioteca Francesc Tarafa, el nom oficial del qual era el de "Colegio Oficial de Enseñanza Media". Es tractava d'un centre d'ensenyament mixt, és a dir, de nois i noies, cosa inaudita per a l'època, endegat gràcies a la visió i la tenacitat de l'insigne geògraf i educador granollerí, Dr. Salvador Llobet i Reverter. La impressió que li va produir al Francesc l'Institut, venint d'on venia, va ser remarcable.

El Francesc recorda els anys del batxillerat (1949-1955) com uns dels més feliços de la seva vida. Hi conflueixen la sensació de llibertat i responsabilitat, la relació amb els companys i companyes, molt pocs a cada curs, el tracte amb els professors, als quals recorda perfectament, la bona marxa dels seus estudis, la passió per la lectura, amb la biblioteca al costat, i el cinema, i pels moments, molts, d'oci amb els amics. Fa esment de dos pro-

Va ser jugador del Club Bàquet Granollers. Temporada 1962-1963

fessors, ambdós molt justament reconeguts com a Medalles de la Ciutat, que sempre ha considerat mestres i ciutadans exemplars: en Miquel Boix i Carreras i en Josep Verde i Aldea.

Quan era a quart curs, un nou pla d'estudis va permetre que es pogués optar per fer cinquè i sisè o bé de "lletres" o bé de "ciències". Va demanar i l'hi van concedir, optar pel de "lletres", però assistint també a les classes de "ciències". El fet és que es va quedar sol en l'opció "lletres", fent el llatí i el grec amb dos excel·lents professors: el llatí amb la senyoreta Guitard, i el grec amb el pare Lorenzo Castro, superior, aleshores, dels Franciscans Menors Conventuals de Granollers.

Aquest últim era el "terror" dels estudiants, quan en els plans anteriors estaven obligats a fer llatí o grec. La relació amb el pare Castro va ser una mica feixuga al principi, però després va ser inoblidable, per bé que sempre li recordava que aniria a l'infern per poc pietós. El sisè curs el varen dedicar a traduir del grec l'*Anàbasi* o *La retirada dels deu mil*, de Xenofont, cercant les arrels gregues del vocabulari actual. Una meravella, diu. I el mateix van fer de les paraules llatines amb la senyoreta Guitard, traduint del llatí *La guerra de les Gàl·lies*, de Juli Cèsar.

Acabat el batxillerat i abans d'entrar a la universitat, s'havia de fer el que se'n deia "curso preuniversitario". Com que l'Institut de Granollers depenia del "Instituto de Enseñanza Media Ausiàs March" de Barcelona, a la part alta del carrer Muntaner, allí va cursar el Francesc aquest curs (1955-1956). No recorda res que es pugui valorar ni de l'ensenyament ni dels professors: un curs totalment anodí i probablement inútil. Si que recorda, però, els viatges per anar i tornar cada dia en tren, metro i tramvia, amb alguns estimats companys que en feien de tots colors, i amb alguns dels quals, en tornar a la tarda a Granollers, anava a jugar a bàsquet.

Des de molt jove, el Francesc havia volgut ser metge, i ho continuava pensant quan va entrar a la Universitat de Barcelona. Per cursar els estudis de Medicina, però, s'havia de aprovar prèviament l'anomenat curs comú (1956-1957) que era obligatori per a tots aquells

Jurat del Premi Severo Ochoa d'Investigació Biomèdica de la Fundació Ferrer

estudiants que volien fer carreres de ciències (Medicina, Farmàcia, Química, etc.). Per les matèries que es cursaven (Biologia, Química, Física...) tenia algun sentit, però en realitat es tractava d'un curs que actuava com a filtre. En el seu decurs va succeir un fet remarcable.

El mes de febrer va haver una assemblea d'estudiants en el paranimf de l'edifici històric de la Universitat de Barcelona, on es cursaven els estudis, i el Francesc hi va entrar per curiositat. Mentre estava parlant el que després seria el conegut polític Jordi Solé Tura, la policia, altrament dita "els grisos", va entrar a la universitat i va acordonar el paranimf. El setge va durar moltes hores i finalment es va acordar que els estudiants, una gentada, sortiren d'un en un enmig de la policia i lliurarien els seus carnets d'estudiant a les autoritats acadèmiques. És curiós que al Francesc li va tocar entregar-lo a un vicerector, el Dr. García-Valdecasas, que després seria el seu mestre. Les sancions que es van imposar van ser molt dures. Alguns estudiants, com el mateix Solé Tura, van ser expulsats durant uns anys. El Francesc va haver de pagar matrícula doble per tornar a entrar dos mesos després. Va aprovar el curs gairebé de miracle el mes de juny.

Finalment, va poder iniciar els estudis de Medicina, que comprenien sis cursos (1957-1963) que es feien a la Facultat de Medicina del carrer Casanova. Li és difícil fer una radiografia una mica ajustada del que era l'ensenyament de la medicina en aquella època: la massificació era important, els mitjans materials ínfims, les pràctiques reglades molt poques o de poca utilitat, i alguns professors amb voluntat i/o capacitat docent discutibles. Naturalment, però, hi havia alguns professors prestigiosos i clíniques i laboratoris que funcionaven, com per exemple la Clínica Mèdica del Dr. Agustí Pedro i Pons, amb qui el Francesc va cursar l'assignatura de Patologia i Clínica Mèdiques. Era molt important que cadascú personalment busqués la manera d'adquirir els coneixements més pràctics que li poguessin interessar.

De fet, la formació excessivament memorística i sovint poc pràctica de la llicenciatura només es va compensar, amb èxit, amb el programa de formació d'especialistes conegut com a MIR, Metges Interns i Residents, l'any 1978. Cal assenyalar també que els estudis

Discurs d'ingrés com a acadèmic numerari a la Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya

de llicenciatura, anomenats ara de grau, han fet un gir important amb la implantació del Pla Bolonya (2010) que fa èmfasi no solament en els coneixements, sinó també en habilitats i actituds.

Un fet cabdal a la vida del Francesc va ocórrer quan feia el quart any. Tenia interès a veure si podia fer alguna cosa de recerca bàsica, i per aquest motiu va demanar veure el professor responsable a la càtedra de Fisiologia. Mentre s'esperava en una sala que servia de laboratori, va passar accidentalment el dit per una lleixa i si va fer un solc considerable de la pols que hi havia. No es va esperar més i se'n va anar.

Uns dies després, va recordar que el curs anterior havia fet les pràctiques de l'assignatura de Farmacologia en un laboratori que, per a l'època, li va semblar extraordinari: feia la sensació que s'hi treballava, el personal docent i no docent, tenia ben establertes les seves funcions, el material era net, disposava d'un estabulari i, fins i tot, l'estufa funcionava. Va decidir veure si hi podria entrar. Va presentar-se al catedràtic, que era el Dr. Francisco García-Valdecasas, el mateix que li havia pres el carnet a la universitat (però això de moment no l'hi va dir) i el va acceptar com a alumne intern, dient-li, però, que hauria de guanyar-se la plaça en unes oposicions. Malgrat que en aquell moment només es presentava el Francesc, el va obligar a fer unes proves considerablement difícils, davant d'un tribunal en el qual, a part del Dr. Valdecasas, com li deien sempre, hi havia dos catedràtics més, els doctors Balcells i Vidal-Sivilla. I així el Francesc va guanyar la primera plaça com a alumne intern per oposició, un tipus de plaça força preuada a la facultat en aquells moments. El Dr. Valdecasas li va dir després que mai no el podrien acusar d'haver obtingut una plaça a dit.

L'encert de l'elecció que havia fet la va poder comprovar immediatament. Al voltant del Dr. Valdecasas hi havia un grup de docents i investigadors molt qualificats, i en particular dos que, juntament amb al Dr. Valdecasas, sempre ha considerat els seus mestres: els doctors Josep Laporte i Salas i Josep Antoni Salvà i Miquel. Tots dos van ser després catedràtics (i reconegudes personalitats en la vida del país), i també ho van ser altres components d'aquest grup com els doctors Cuenca, Forn i Bartolomé, i alguns que van venir després.

El Francesc amb la seva dona, Carme, i fills

En la molt baixa qualitat en la docència i la recerca en Farmacologia a l'Estat espanyol en aquells moments, el grup del Dr. Valdecasas es podia considerar un grup brillant.

Des d'aleshores una gran part de la dedicació del Francesc va girar al voltant de la Farmacologia. Però al llarg de la llicenciatura també va fer altres coses. Una, per pagar-se els estudis, impartir classes particulars a dojo o col·laborar amb un laboratori farmacèutic. L'altra, jugar a bàsquet en el primer equip del Club Bàsquet Granollers (1957-1963), un esport del qual, a part de practicant, ha estat molt aficionat, afició que sembla haver passat als seus fills i néts. Val a dir, però, que per jugar a bàsquet aleshores s'havia de tenir molta afició. Els entrenaments es feien a la nit en la pista de bàsquet descoberta que hi havia a l'entrada del camp de futbol de l'Esport Club Granollers. A l'hivern hi havia dies que feia un fred que pelava. D'altra banda, eren freqüents les dificultats econòmiques i d'altre tipus per tirar endavant el club i els seus equips. El Francesc ret homenatge als directius, entrenadors, educadors i jugadors que han fet possible la continuïtat del bàsquet a Granollers durant 83 anys, i es congratula que enguany Granollers sigui "Ciutat del Bàsquet Català".

En acabar la llicenciatura va completar la seva formació com a becari del CSIC, va obtenir el títol de farmacòleg professional a l'Escola Professional de Farmacologia de la Universitat de Barcelona, així com el títol d'especialista en Farmacologia Clínica del Ministerio de Educación y Ciencia, va ampliar estudis al 'Istituto di Ricerche Farmacologiche Mario Negri' de Milà, mercès a una beca del govern italià i, finalment, va obtenir el grau de doctor en Medicina i Cirurgia amb premi extraordinari.

La seva carrera acadèmica va iniciar-se justament acabada la llicenciatura i en la mateixa càtedra, primer com a professor ajudant, després com a professor adjunt interí i, finalment, professor adjunt numerari (1971). El Francesc està especialment satisfet d'haver estat director dels cursos de doctorat sobre Terapèutica Aplicada i Farmacologia Clínica, ja que van marcar el començament d'un gir de la docència i la pràctica de la Farmacologia clàssica vers tot allò relacionat amb com s'investiguen i utilitzen els medicaments en l'home.

Grup del Servei de Farmacologia Clínica i del Centre d'Investigació de Medicaments de l'Hospital de Sant Pau

L'any 1972 va guanyar unes oposicions per a una plaça de professor agregat numerari, que aleshores era indispensable per poder ser catedràtic, a la Facultat de Medicina de la Universitat de Múrcia, creada 5 anys abans. Quan s'hi va incorporar va comprovar, amb una gran decepció, que el Departament de Farmacologia del que seria el director era virtual, és a dir, no hi havia res. En els tres anys que hi va romandre va poder dotar-lo de personal i material, iniciar una línia d'investigació i, a més, ser secretari de la facultat amb funcions de degà, ja que el degà comissari responsable de la facultat vivia a València. Malgrat les dificultats recorda l'excel·lent rebuda que va tenir tant a la universitat com a la societat de Múrcia.

L'any 1984 va guanyar, per trasllat, la mateixa plaça a la Facultat de Medicina de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) en la qual posteriorment va ser catedràtic (1984), i on ha desenvolupat la part fonamental de la seva trajectòria acadèmica. Aquesta facultat va iniciar l'activitat el curs 1968-1969 i la seva primera seu va ser l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau.

Anys després, els cursos bàsics, primer i segon, es van traslladar al campus de Bellaterra i els clínics es van distribuir en quatre unitats docents hospitalàries: el mateix Sant Pau, i els hospitals de la Vall d'Hebron, del Mar, i Germans Tries i Pujol (Can Ruti). El Francesc va ser director del Departament de Farmacologia i Terapèutica (1978-1986) i després del Departament de Farmacologia, Psiquiatria, Medicina legal i Toxicologia (1987-1993) i vocal de la Junta de Govern de la UAB. Va dirigir un diploma de postgrau amb el títol "Medicina de la Indústria Farmacèutica" des del 1986 al 2008, que va tenir una gran acollida.

Poc després de la seva arribada a l'Hospital de Sant Pau es va crear, val a dir-ho, des de zero, la Unitat de Farmacologia Clínica, que posteriorment va ser servei, del qual n'ha estat director fins a la seva jubilació (2009). Avui és un servei hospitalari consolidat amb diferents activitats. El Francesc va participar en diverses comissions hospitalàries com la de Farmàcia i Terapèutica –durant 30 anys–, la de Recerca, la Deontològica i la d'Infeccions i Política Antibiótica.

Acte d'ingrés com acadèmic numerari a la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya

De les seves iniciatives hospitalàries n'hi ha dues de les quals se'n sent molt orgullós. La primera és la creació, l'any 1981, del que se'n va dir inicialment Àrea d'Investigació Farmacològica i després Centre d'Investigació de Medicaments, i que va ser el primer a l'Estat espanyol a fer assajos clínics de medicaments en persones, en particular, en el seu desenvolupament inicial, i on fins l'actualitat se n'hi han fet més de 500.

La segona, en el mateix any, és la constitució del Comitè d'Assaigs Clínics, anomenat després Comitè d'Ètica d'Investigació Clínica, que també va ser el primer a l'Estat espanyol. En va ser vicepresident i després president fins a la seva jubilació. Actualment encara n'és vocal. Fins a l'actualitat ha avaluat més de 4.300 assaigs clínics a part de molts altres estudis.

Per la seva activitat acadèmica i professional, el Francesc ha ocupat altres càrrecs i serveis. Ha estat president de la Societat Catalana de Farmacologia de l'Acadèmia de Ciències Mèdiques, president de la Comisión Nacional de la Especialidad de Farmacología Clínica, i d'organismes d'avaluació catalans com la Comissió Assessora per Assaigs Clínics amb Medicaments o la Comissió d'Informació Terapèutica, ambdós del Servei Català de la Salut; estatals, com vocal del Consejo Asesor de la Agencia Española de Medicamentos y Productos Sanitarios i de la Comisión Nacional para el Uso Racional de los Medicamentos i també europeus, com a expert de la European Agency of Evaluation of Drugs. Li ha estat concedit el Premi a l'Excel·lència Professional del Col·legi de Metges de Barcelona.

Actualment és catedràtic emèrit de la UAB, acadèmic numerari de la Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya, acadèmic numerari emèrit de la Reial Acadèmia de Farmàcia de Catalunya, membre del Comitè Científic dels Premis Severo Ochoa de la Fundació Ferrer per a la Investigació, i col·labora amb altres persones en la confecció del Pla Estratègic (2013-2017) de l'Hospital General de Granollers.

Amb motiu del seu ingrés com a acadèmic electe de la Reial Acadèmia de Medicina l'any 2011, el doctor Jané va remarcar a l'epíleg: "La societat haurà de ser conscient de l'extraordinari valor que els medicaments utilitzats correctament tenen per a la salut i de les

Els seus néts Eudald, Arnau, Elsa i Lluç

conseqüències del seu mal ús. (...) La utilització excessiva i no justificada dels medicaments podrà contribuir a fer difícil la sostenibilitat d'un sistema sanitari tal i com el que tenim actualment. La societat, a través dels seus representants, haurà de fer-se corresponsable d'aquelles mesures que facilitin la racionalitat de les prestacions i de les accions destinades a la millora de la terapèutica medicamentosa en el futur. Serà indispensable, per això que hi hagi una veritable cultura del medicament".¹

Està casat amb Carme Casademunt i Puig amb la qual ha tingut tres fills (amb les corresponents nores) i quatre néts. El que ha pogut fer, diu, ho deu en gran part al seu caràcter lluitador, paciència i comprensió. I un record molt sentit vers el seu germà Joan, ja traspassat, pel suport rebut quan tot va començar.

2 Jané, Francesc. *Medicaments, medicina i societat*. Reial Acadèmia de Medicina de Catalunya. Discurs d'ingrés llegit per l'acadèmic electe Francesc Jané i Carrencà el dia 20 de febrer de 2011. Discurs de resposta de l'acadèmic numerari Xavier Forn i Dalmau. Barcelona, 2011.
